

Dr. Kolláth György

Megszületett az Alkotmánybíróság (AB) rég várt eutanázia határozata. A döntés: status quo. Nem alkotmányellenes az új egészségügyi törvénynek az ellátás visszautasítására vonatkozó, erősen korlátozott jogi lehetősége, ám a büntetőjog tekintetében sincs a parlamentnek korrekciós kötelezettsége. Az aktív és/vagy passzív eutanázia fenyegető felelősségi dilemmáját átlépték, megkerülték. Ezentúl sem tudjuk pontosan: az

alkotmányban abszolút jogként tételezett élethez és méltósághoz fűződő jog ütközése esetén mi az elvi szabály, mi a rangsor? Az AB egyedülálló alkotmányértelmezési monopóliumával ui. nem élt. A páciensnek marad(t) ugyan önrendelkezési joga, de az élethez való joga (mostantól számítva inkább: kötelessége) erősebb annál. Az élethez való jog (?) védelme érdekében – a testület szerint - az önrendelkezés korlátozása szükséges is, arányos is. Ám élethez való jogról értekezni azzal szemben, aki tönkremenne már nem képes az adott helyzetben és módon tovább élni, s ezért önrendelkezése szerint elmenni szeretne: hamis dolog. A döntés emberszámba veszi a végstádiumban lévő beteget, de csak egy bizonyos határig. Arról pedig, hogy más (orvos, mentőtiszt, hozzátartozó, egyház, civil szolgáltató) mit tehet és mit tilos tennie ezentúl: síri csend a válasz. Az AB megosztottságát a négy különvélemény (nemleges álláspont), s a négy párhuzamos indokolás szemlélteti.

Hajszálpontosan bejött egy internetes szavazás 50 %-os jóslata: a felszínen, a papírforma szerint nem fog változni semmi sem. Köznap értelemben: minden nagyon szép, minden nagyon jó, mindennel meg vannak elégedve. Bár csak így lenne az életben (az elmúlásban) is?! A kudarckerülő határozat az lett, amit pár éve látunk és mondunk: félig teli, félig üres a (keserű) pohár. A Sólyom László vezette testület biztosan nem ilyesfajta szalonremit alkotott volna. A kevésbé karakteres mostani AB-től - sok kompromisszumára tekintettel – sajnos kb. ennyi volt várható. A döntés mégis sok évre ad leckét a szakmai-tudományos elemzők számára. A kritikus mérlegre tétel nem spórolható meg, ám itt még nem is prezentálható. Csak néhány sarokpontot, elágazást érintenék:

10 évig tartó előkészítés, latolgatás nem lett volna szükséges és nem is tett jót a határozatnak. Szemléltetve: egy gyermek rendszerint kilenc hónap alatt születik meg. Nagy baj, ha ehhez kétszer-háromszor annyi időre volna szükség. Nem egészséges a „túlhordás”. Egy alkotmánybírói határozat – a hatalommegosztás rendszerében – egyetlen tényezőt mérlegelhet: az alaptörvénnyel való összhangot. Bírája és nem újraálmodója, nem felelőse a jognak. Kizárólag jogot mér össze joggal, egyéb dolga sincsen. Ebben viszont megalkuvás nélkülinek kell lennie. Közömbös volna, hogy a döntőnkök világnézete, politikai hitvallása, tudományos elkötelezettsége, a határozat várható lakossági fogadtatása vagy a rájuk nehezedő hazai és külhoni „elvárás” mit sugall. Nem tehető meg, hogy Istent kövessék, aki a végítélet napján kíván csak határozni.

Az itteni alkotmányos alapkérdés – az élet és a halál ügye – nem nagyon tűr meg kompromisszumot. Ahogyan az élet és a halál mezsgyéjén sincs középút, úgy az eutanázia dolgában sem lehetne kétfelé biccenteni. Félő: agyonnyomta a testületet az a felfokozott várakozás, amit önmaga is gerjesztett. Ehhez képest az eldönteni valók megkerülése rossz ómen. Az AB szintjén már nem lehet(ne) passzolni.

Részemről mégsem azért kell bírálni a testületet, mert nem állt az aktív eutanázia mellé. Utóbbit ugyanis ma még korainak, kevésbé megalapozottnak látnám. A magyar viszonyok még nagyon kevés értelmét, esélyét adják az élet megkülönböztetett tiszteletének. Sem egészségügyünk, sem más közállapotaink nem eléggé humánusak ahhoz, hogy ne érezze nyűgnek magát a végső bajhoz elérkező beteg ember. Csak azért pedig ne menjen el senki, mert ezzel jót

Cím
Elefántcsonttoronyból nézve
Dátum
2003.04.28.

Dr. Kolláth György

tesz másoknak. A holland, a belga gyakorlatból az előfeltételeket, a társadalom belátását és a jog őszinteségét venném át. Semmi esetre sem a korlátlan halálba menekülést favorizálnám. Ez életveszélyes lenne.

Csakhogy, az AB két út között választhatott, s mintha a rosszabbikon indult volna el. Az egyik: jogelveket, alkotmányos posztulátumokat vesz alapul, azokhoz mér, kristálytisztá jogállami megoldásokat szolgál és kér számon, ezzel mutat utat és irányt a hazai jogfejlődés számára. Érték-szemléletű, XXI. századi szellemiségű döntése is vitát váltott volna ki, de megérte volna, hiszen az élet és a halál jogi dilemmája nem tehető ki a 4 évre választott parlament pillanatnyi politikai színképének. A másik út már ismerős, s ez tárult most is elénk: jogi formalizmus, „csak ne ártani”-féle alibijáték, egyrészt-másrészt fontolgtatás, görcsös ragaszkodás eljárásjogi mentsvárakhoz, tutista megközelítés, mely ideig-óráig megjárja, de semmit nem old meg és senkinek sem használ.

Egy éve egy másik testületi döntés kapcsán ezt írtam: útelágazáshoz érkezett az AB, mert vagy sikerül egy minőségi, igényes, komoly szakmai teljesítményt nyújtó és megkövetelő gyakorlatot kialakítania, avagy szép lassan belesimul a honi közhatalmi gyakorlat, politikai és jogi középszer unalmas, elidegenedett rendszerébe. Rossz esetben egy virtuális második kamara jelmezét öltheti magára, mely tényleg annyi minden szempontot mérlegel. Ekkor egy lesz a közpolitika tényezői közül, nem a legjobb, talán nem is a legrosszabb. Ám más, mint amire létrehozták.

Az eutanázia-határozat jóhiszemű olvasatában még nem tudni: egyszeri vagy manifesztálódott „slussz-passznak” minősíthető-e a mai döntés. De attól tartok: nem pillanatnyi rövidzárlat áll előttünk, hanem tétováság, helybenjárás. Azért baj ez, mert a hazai jogi közélet (közállapot) egy mély(ülő) mocsár, tenger sok kihordatlan problémával, feszültséggel, megoldatlansággal. Ezek száma most eggyel nőtt. Az AB – sajnos - elefántcsonttoronyból nézi, csekély empátiával moderálja a lenti helyzetet, de nem tűnik úgy, hogy sok köze volna hozzá. Kár.